

WZORÓW SZTUKI ŚREDNIOWIECZNEJ
I Z EPOKI ODRODZENIA PO KONIEC WIEKU XVII
W DAWNEJ POLSCE

WYDAWANYCH

PRZEZ

ALEKSANDRA PRZEZDZIECKIEGO i EDWARDA RASTAWIECKIEGO

SERJI TRZECIEJ

ZESZYT DODATKOWY

ZEBRAŁ i OPRACOWAŁ

ST. SKIBIŃSKI

NAKŁADEM i DRUKIEM F. WYSZYŃSKIEGO i S-ki
WARSZAWA 1923.

MONUMENTS
DU MOYEN-ÂGE ET DE LA RENAISSANCE,
DANS L'ANCIENNE POLOGNE.

MONUMENTS
DU MOYEN-ÂGE ET DE LA RENAISSANCE,
DANS L'ANCIENNE POLOGNE
DEPUIS LES TEMPS LES PLUS REÇULÉS JUSQU'À LA FIN DU XVII. SIÈCLE.

PUBLIÉS

PAR

ALEXANDRE PRZEZDZIECKI ET ÉDOUARD RASTAWIECKI.

Troisième Série.

A VARSOVIE.

CHROMOLITHOGRAPHIE DE M. FAJANS. — IMPRIMERIE DE J. UNGER

1860—1869.

SPIS CHRONOLOGICZNY TABLIC

TRZECIEJ SERII

WZORÓW SZTUKI ŚREDNIOWIECZNEJ

W DAWNEJ POLSCE. *)

Numer porząd- kowy	Litera	Wiek	Rok	TYTUŁ TABLICY
1	C.	Wiek pogań- skie	—	Posąg Światowida.
2	C. c.	„	—	Wykopaliska z epoki kamienia i gliny.
3	D.	„	—	Wykopaliska z epoki brązu.
4	P.	X.	—	Infuła i pamiątki po św. Wojciechu.
5	P. p.	X.	—	Ornat i stuła po św. Wojciechu.
6	D. d.	X.	—	Wióznia św. Maurycego i trąba myśliwska.
7	N.	XII.	—	Jeden przedział drzwi Katedry Gnieźnieńskiej. NB. Potem następuje tablica czarna, wyobrażająca drzwi te w całości.
8	T.	XIV.	—	Kielich Kazimierza W-go w Stobnicy.
9	R.	XIV.	—	Ornat z daru królowej Jadwigi na Jasnej Górze w Częstochowie.
10	F. f.	XV.	—	Malowanie ze sklepienia Jagiełłońskiej kaplicy św. Krzyża w Katedrze Krakowskiej.
11	L.	XV.	—	Spód ołtarza Marjackiego Wita Stwosza.
12	L. l.		—	Skrzydła tegoż ołtarza.
13	M.		—	Środkowy obraz tegoż ołtarza.
14	M. m.		—	Wierzch tegoż ołtarza. NB. Potem następuje tablica kolorowa poczwórnej wielkości, przedsta- wiająca powyższy ołtarz w całości.
15	S.	XV.	1434—54	Kielich biskupa Oporowski-go.
16	S. s.	XV.	—	Kielich emaljowany w Katedrze Włocławskiej.
17	G.	XVI.	1501—6	Z rękopisu cechów Bema. Kupcy.
18	G. g.			Z tegoż rękopisu. Krawcy.
19	H.			Z tegoż rękopisu. Malarze.
20	H. h.			Z tegoż rękopisu. Szkoła Strzelecka.

*) Zebrał i opracował St. Skibiński. Warszawa 1923.

Numer porząd- kowy	Litera	Wiek	Rok	TYTUŁ TABLICY
21	I.	XVI.	—	Z pontyfikału Erazma Ciołka. Zakład Kościoła.
22	I. i.		—	Z tegoż pontyfikału. a) Świecenie święconego. b) Poświęcenie ka- plicy domowej.
23	K.		1501—6	Z tegoż pontyfikału. Wyświęcenie księży.
24	K. k.		—	Z tegoż pontyfikału. Poświęcenie dzwonu.
25	E.	XI.	—	a) Hełm ze zbiorów Tow. Przyj. Nauk w Poznaniu.
		XVI.	—	b) Hełm ze zbiorów po K. Świdzińskim.
26	E. e.	XVI.	—	Tarcza ze zbiorów po Tadeuszu Czackim.
27	T. t.	XVI.	—	a) Buława Hetmana Tarnowskiego.
				b) Buzdygan Hetmana Jabłonowskiego.
28	N. n.	XVI.	1510	Wierzchni płyt spiżowego grobowca Kardynała Fryderyka Jagie- łończyka.
29	O. o.	XVI.	1538	Pomnik grobowy Bonara w kościele P. Marji w Krakowie.
30	O.	XVI.	1556	Pomnik grobowy Salomona, rajcy Krakowskiego, w kościele Panny Marji w Krakowie.
31	A.	XVI.	—	Czara i nalewka Stefana Czarnieckiego.
32	A. a.	XVI.	—	Rostruchan w kształcie pawia ze starożytnego Skarbca Polskiego.
33	B.	XVI.	—	Miecz regimentarski ze zbiorów X-cia J. Lubomirskiego.
34	F.	XVII.	—	Pasy szlacheckie z wystawy starożytności w Krakowie.
35	B. b.	XVII.	—	Siodło i rząd Hetmana Jabłonowskiego.
36	R. r.	XVII.	—	Laska Marszałkowska ze zbiorów X.X. Czartoryskich.
TABLICE BEZ LITER I BEZ TYTUŁÓW.				
1	—	XII.	—	Pastorał brązowy złotem nabijany.
2	—	XIII.	1220—1334	Pieczęcie: 1) Leszka Białego, 2) Bolesława Wstydlwego, 3) Św. Kingi, 4) Leszka Czarneego, 5) Kazimierza Wielkiego.
3	—	XIV.	1370	Insygnja pogrzebowe Kazimierza Wielkiego.
4	—	XVI.	1534	Róg obrzędowy górników Wielickich.
5	—	XVI.	1538	Srebrny ołtarz w kaplicy Zygmuntowskiej w Katedrze Krakowskiej.
6	—	XVI.	—	Kielich górników Olkuskich.
7	—	XVI.	—	Pokrywa do tegoż kielicha.
8	—	XVI.	—	Kufel z muzeum X.X. Czartoryskich.

TABLE DES MATIÈRES PAR ORDRE CHRONOLOGIQUE

DE LA TROISIÈME SÉRIE

D E S

MONUMENTS DU MOYEN-ÂGE ET DE LA RENAISSANCE

DANS L'ANCIENNE POLOGNE.

Numéro d'ordre	Lettre	Siècle	Date	SUJET DE LA PLANCHE
1	C.	Epoque payenne	—	Idole slave, connue sous le nom de Swiatowid.
2	C. c.	„	—	Monuments de l'âge de pierre et d'argile en Pologne.
3	D.	„	—	Monuments de l'époque de bronze en Pologne.
4	P.	X.	—	Mitre épiscopale et autres reliques de St. Adalbert.
5	P. p.	X.	—	Chasuble et étoles de St. Adalbert.
6	D. d.	X.	—	a) Lance de St. Maurice, conservée à Cracovie. b) Olifant de la coll. du C ^{te} Moszyński à Cracovie.
7	N.	XII	—	Les portes en bronze de la Cathédrale de Gnėzne. <i>NB.</i> On placera avec cette planche la planche noire sans lettre.
8	T.	XIV.	—	Calice du roi Casimir le Grand à Stobnica.
9	R.	XIV.	—	Chasuble, offerte par Edvige d'Anjou, reine de Pologne.
10	F. r.	XV.	—	Peintures des voûtes de la chapelle de la s ^{te} Croix, dite des Jagellon, dans la Cathédrale de Cracovie.
11	L.	XV.	—	Le maître-autel de l'église de N. Dame à Cracovie. Le retable.
12	L. l.		—	Le même maître-autel. Les volets.
13	M.		—	Le même maître-autel. Le tableau lui même.
14	M. m.		—	Le même maître-autel. Le couronnement de l'autel. <i>NB.</i> On placera ensuite la planche coloriée, en grandeur quadruple, représentant ce maître-autel tout entier.
15	S.	XV.	1434—54	Calice de l'évêque Oporowski à la Cathédrale de Włocławek.
16	S. s.	XV.	—	Calice orné d'émaux à la Cathédrale de Włocławek.
17	G.	XVI.	1501—6	Livre des métiers de la ville de Cracovie. Les marchands.
18	G. g.			Le même livre. Les tailleurs.
19	H.			Le même livre. Les peintres.
20	H. h.)			Le même livre. Un tir à l'arbalète.

Numéro d'ordre	Lettre	Siècle	Date	SUJET DE LA PLANCHE
21	I.	XVI.	—	Miniatures du pontifical d'Erasmus Ciolek. Fondation d'une église.
22	I. i.		—	Les mêmes miniatures. a) Bénédiction de l'agneau pascal. b) Bénédiction d'une chapelle.
23	K.		1501—6	Les mêmes miniatures. Ordination des prêtres.
24	K. k.		—	Les mêmes miniatures. Baptême d'une cloche.
25	E.	XI.	—	a) Heaume antique du XI siècle déterré dans la G-de Pologne.
		XVI.	—	b) Casque en fer ciselé du XVI siècle.
26	E. e.	XVI.	—	Ancien bouclier polonais.
27	T. t.	XVI.	—	a) Bâton de commandement du G. Connétable Jean Tarnowski.
				b) Masse d'armes du G. Connétable St. Jablonowski.
28	N. n.	XVI.	1510	Table supérieure du monument funéraire du Cardinal Frédéric Jagellon.
29	O. o.	XVI.	1538	Monument funéraire de Bonar.
30	O.	XVI.	1556	Monument funéraire de Pierre Salomon.
31	A.	XVI.	—	Aiguière et coupe en cristal de roche.
32	A. a.	XVI.	—	Hanap en forme de paon.
33	B.	XVI.	—	Estocade de cérémonie du XVI siècle.
34	F.	XVII.	—	Ceintures polonaises en brocart.
35	B. b.	XVII.	—	Selle et harnois du G. Connétable St. Jablonowski.
36	R. r.	XVII.	—	Bâton du G. Maréchal de la couronna de Pologne.
PLANCHES SANS LETTRES ET SANS TITRES.				
1	—	XII.	—	Crosse épiscopale en bronze, incrusté d'or du XII siècle.
2	—	XIII.	1220—1334	Sceaux: 1) de Lesco le Noir, 2) de Boleslas le Chaste, 3) de S-te COUNEGOUNDE, 4) de Lesco le Noir, 5) de Casimir le Grand.
3	—	XIV.	1370	Insignes funéraires de Casimir le Grand.
4	—	XVI.	1534	Corne de cérémonie des mineurs à Wieliczka.
5	—	XVI.	1538	Maître-autel en argent dans la Kathédrale de Cracovie.
6	—	XVI.	—	Calice des mineurs d'Olkusz.
7	—	XVI.	—	Couvercle de ce calice.
8	—	XVI.	—	Pot à bière du musée des Princes Czartoryski à Cracovie.

WZORY
SZTUKI ŚREDNIOWIECZNEJ
W DAWNEJ POLSCE.

WZORY SZTUKI ŚREDNIOWIECZNEJ

I Z EPOKI ODDRODZENIA PO KONIEC WIEKU XVII.

W DAWNEJ POLSCE.

WYDAWANE

PRZEZ

ALEXANDRA PRZEZDZIECKIEGO I EDWARDA RASTAWIECKIEGO.

Serya Trzecia.

W WARSZAWIE.

ZAKŁAD CHROMOLITOGRAFICZNY M. FAJANSA — DRUKARNIA J. UNGRA.

1860—1869.

WZORÓW SZTUKI ŚREDNIOWIECZNEJ
I Z EPOKI ODRODZENIA PO KONIEC WIEKU XVII
W DAWNEJ POLSCE

WYDAWANYCH

PRZEZ

ALEKSANDRA PRZEZDZIECKIEGO i EDWARDA RASTAWIECKIEGO

SERJI TRZECIEJ

ZESZYT DODATKOWY

ZEBRAŁ i OPRACOWAŁ

ST. SKIBIŃSKI

NAKŁADEM i DRUKIEM F. WYSZYŃSKIEGO i S-ki
WARSZAWA 1923.

69960
III

ODBITO W STU EGZEMPLARZACH NUMEROWANYCH

№ 18

Wydanie I
Wydanie II
Wydanie III

SKŁAD GŁÓWNY: W ANTYKWARJACIE POLSKIM HIERONIMA WILDERA i S-ki.
WARSZAWA, UL. TRAUGUTTA 8.

W roku 1853 dwaj znani miłośnicy starożytności i sztuk pięknych, — Aleksander hr. Przeździecki i Edward br. Rastawiecki, — rozpoczęli wydawnictwo pomnikowego dzieła p. t. „Wzory sztuki średniowiecznej w dawnej Polsce“.

Do roku 1862 ukończone zostały pierwsza i druga serje po 24 zeszyty każda oraz 12 zeszytów serji trzeciej.

Wypadki 1863 roku wstrzymały, prawdopodobnie, wydawnictwo do roku 1867, w którym pierwotni wydawcy ustąpili swe prawa artystycznej litografii M. Fajansa. Ten ostatni wydał jeszcze 6 zeszytów trzeciej serji, czyli razem 18, przygotował ponadto 8 tablic dla dalszych 4 zeszytów, lecz tablice te nie doczekały się już ani tytułów, ani objaśniającego ich tekstu.

W tych warunkach jest rzeczą zrozumiałą, że trzecia serja nie posiada dotąd chronologicznego spisu tablic, który w tego rodzaju wydawnictwach — siłą rzeczy — musi być wydawany po ukończeniu każdej serji, czyli tomu. Brak ten daje się dotkliwie uczuwać zbieraczom i bibliofilom, utrudniając orjentowanie się w przepięknym materiale, zebranym w trzeciej serji, i wywołując wątpliwości nawet co do ilości istniejących tablic.

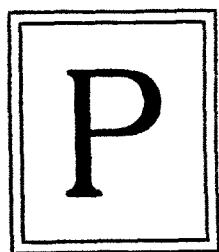
Chcąc temu zaradzić, ustaliłem, przedewszystkiem, rzeczywistą ilość wydanych w litografii tablic, którą określam na 44 tablice normalnej wielkości oraz jedną poczwórnej wielkości, (Ołtarz Marjacki) która może być uważana również za 4 tablice; dalej ustaliłem znaczenie ośmiu tablic, wydanych bez tytułu i tekstu, wreszcie postarałem się dać krótkie wyjaśnienie do każdej z tych tablic.

Rozumiejąc, że przyczynek ten pod względem opracowania nie może znieść najmniejszego porównania z całokształtem dzieła, nad którym pracowali Przeździecki, Rastawiecki, Łebkowski, Żebrawski i Rogawski, mniemam wszakże, że zeszyt ten będzie miał pewną praktyczną wartość i znaczenie, o co mi właśnie chodziło.

St. Skibiński.

Pastorał bronzowy złotem nabijany z XII w.

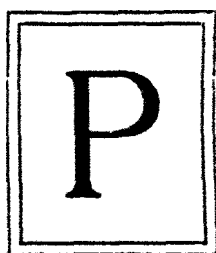
Wiek XII.

astorał bronzowy, rzeźbiony, złotem nabijany i kamieniami wysadzany z XII w., z nieporównanym smakiem i artyzmem odrobiony. Pochodzi ze zbiorów Jerzego X-cia Lubomirskiego z Przeworska i Krakowa. Był na wystawie starożytności w Krakowie (r. 1858 — 1859) i tam fotografowany do Albumu Beyera, № katal. 1841.

Pieczenie Leszka Białego, Bolesława Wstydliwego, Św. Kingi, Leszka Czarnego i Kazimierza Wielkiego.

Wiek XIII i XIV.

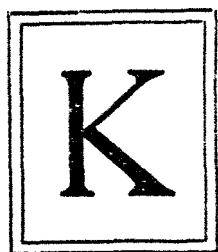
ięć pieczęci: 1) Leszka Białego z r. 1220; 2) Bolesława Wstydliwego z r. 1255; 3) Św. Kingi z r. 1278; 4) Leszka Czarnego z r. 1286 i 5) pieczęć majestatowa Kazimierza Wielkiego z roku 1334.

Pieczenie te są opisane bardzo szczegółowo w dziele Teofila Zebrańskiego: „O pieczęciach dawnej Polski i Litwy“ i przedstawione: pierwsza na tablicy III pod № 5, druga, trzecia i czwarta na tablicy IV pod №№ 11, 13 i 14 i ostatnia na tablicy XIII pod № 32.

Pieczenie Leszka Białego, Leszka Czarnego i Bolesława Wstydliwego wymienione są również w dziele Vossberg'a. Siegel des Mittelalters. Berlin 1854.

Insygnja pogrzebowe Kazimierza Wielkiego.

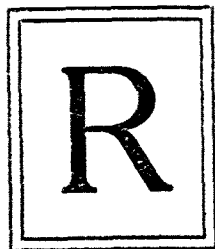
Wiek XIV.

Insygnja i insygnja pogrzebowe Króla Kazimierza Wielkiego, — berło, jabłko i korona — t. z. „funeralis“, — złożone do grobu w 1370 roku. Znalezione w roku 1869 w czasie restauracji grobowca w Katedrze Krakowskiej i tamże napowrót włożone; ponadto guzy, czyli pągvice, od zupana króla, ostrogi i pierścień.

Róg obrzędowy górników Wielickich.

Wiek XVI.

Róg obrzędowy górników w Wieliczce w stylu Odrodzenia, wyrobiony z bawolego rogu, okuty srebrnymi obręczami i dźwiganymi przez takiegoż Herkulesa. Na skówcę wyryty rok 1534, orzeł polski, wąż Sforcjów (Zygmunt I i Bona) i herby Bonarowa i Ogończyk.

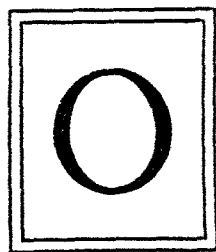
Róg ów sprawił górnikom Wielickim Seweryn Bonar, Kasztelan Sądecki, Żupnik wraz z Żoną z domu Kościelecką, która Ogończykiem pieczętowała się.

Był na Wystawie starożytności i zabytków sztuki w Krakowie w roku 1858—9 № katal. Beyera 222.

(Z. Gloger. — Encyklopedia Staropolska t. IV str. 183. Leonard Lepszy „O rogu Wielickim“. Sprawozdania Komisji do badania historii Sztuki w Polsce. T. IX 1915 r. str. CXL).

Srebrny ołtarz w kaplicy Zygmuntowskiej w Katedrze Krakowskiej.

Wiek XVI.

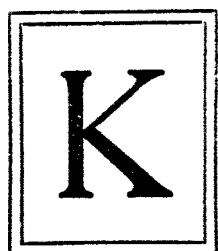
łtarz w kształcie szafy, znajdujący się w kaplicy Zygmuntowskiej w Katedrze Krakowskiej.

Renesansowy ten ołtarz wykonali z czystego srebra na sposób Caradossa Albert Glim, przyjaciel Dürer'a, i Melchior Bayr, złotnik Norymberski, na zamówienie Zygmunta I w roku 1538.

Do tego ołtarza robił patrony z drzewa Piotr Flötner, znakomity rzeźbiarz Norymberski, a Pankracy Labenwoli odlewał te patrony z mosiądzu, do których dopiero Glim i Bayr na srebrnej płycie obraz młotkiem wypukło wyrobili. (Kołaczkowski. Wiadomości tyczące się przemysłu i sztuki w dawnej Polsce, str. 706.)

Kielich górników Olkuskich.

Wiek XVI.

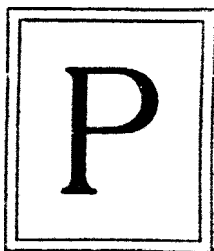

ielich niegdyś górników Olkuskich z kości słoniowej w złoto
oprawny; wysokości z pokrywą 0,230.

Pochodzi ze zbiorów Gołuchowskich Jana Hr. Dzia-
łyńskiego.

Był na Wystawie starożytności i zabytków sztuki w Krakowie w roku
1858—1859, № katal. Beyera 2684.

Kielich górników Olkuskich.

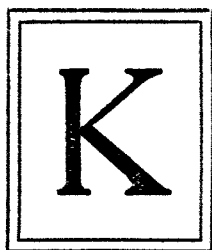

okrywa do tegoż kielicha.

Wiek XVI.

Kufel z Muzeum XX Czartoryskich w Krakowie.

Wiek XVI.

ufel w stylu Odrodzenia z końca XVI w.

Pochodzi ze Świątyni Sybilli w Puławach, gdzie oznaczony był № 358 i opisany tak: „Puchar ze słoniowej kości w srebro oprawny, w którym pereł sztuk 50, z pokrywą srebrną, pozłacaną. Bohdana Chmielnickiego“.

Obecnie kufel ten znajduje się w Muzeum XX Czartoryskich w Krakowie pod № inwentarzowym IV. 3 i opisany jest jak następuje: „Kufel z kości, okuty w srebro pozłacane, wysadzany perłami z pokrywą na zawiasach. Bohdana Chmielnickiego. W. XVI. Św. Krzysztof“.

Wysokość kufla od podstawy do wierzchu figurki Św. Krzysztofa około 232 mm. Śruba figurki chwyta od spodu pokrywy okrągłą, wypukłą płytką srebrną z pięknie cyzelowanym wieńcem laurowym, otaczającym tarczą z herbem, nieznanym nawet wielkim herbarzom, i literami S. i C.

Kabłąkowate ucho u dołu jest wywinięte i rozszerza się w tarczę z literami P. H. A. i herbem, podobnym do herbu „Gryforóż“, który jednak był nadany dopiero w XIX w.

Herby i litery nie pozwalają dociec osób, do których się odnoszą; zdaje się wszakże, że z Chmielnickim nie mają one żadnego związku.

(Szczegóły te zostały mi łaskawie udzielone przez Dr. Stefana Komornickiego, kustosa Muzeum XX Czartoryskich w Krakowie).

